

Vergaderjaar 1988–1989

21 293 (R 1379)

Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de ten uitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, met Protocolen en Verklaringen; Lugano, 16 september 1988

Nr. 1

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitters van de Eerste Kamer en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 1 september 1989

Ter voldoening aan het ter zake bepaalde in de Grondwet en het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden¹, de Raad van State van het Koninkrijk gehoord, heb ik de eer U hierbij ter stilzwijgende goedkeuring over te leggen het op 16 september 1988 te Lugano tot stand gekomen Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, met Protocolen en Verklaringen (Trb. 1989, 58)².

Een toelichtende nota bij het Verdrag gelieve U hiernevens aan te treffen.

De goedkeuring wordt voor het gehele Koninkrijk gevraagd.

Aan de Gouverneurs van de Nederlandse Antillen en van Aruba is verzocht hogergenoemde stukken op 13 september 1989 over te leggen aan de Staten van de Nederlandse Antillen en de Staten van Aruba.

De Gevolmachtigde Ministers van de Nederlandse Antillen en van Aruba zijn van deze overlegging in kennis gesteld.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H. van den Broek

Ter griffie van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen op 13 september 1989. De wens dat deze overeenkomst aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal zal worden onderworpen, kan door of namens een of beide Kamers of door ten minste vijftien leden van de Eerste Kamer dan wel dertig leden van de Tweede Kamer dan wel de Gevolmachtigde Minister van de Nederlandse Antillen of van Aruba te kennen worden gegeven uiterlijk op 13 oktober 1989.

¹ Art. 91, (1), add. art. XXI, GW; Art. 61, (3), G.W. 1972, en Art. 24 Statuut.

² Ter inzage gelegd op de bibliotheek.

S-IZ

Toelichtende Nota

Het verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken kwam op 16 september 1988 in Lugano (Zwitserland) tot stand en was het eindresultaat van al van de jaren zeventig daterende denkbeelden, gevolgd op voorstellen van Zweedse en later ook van Zwitserse zijde, om tussen de landen van de Europese Vrijhandelsassociatie (EVA) en de twaalf lid-staten van de Europese Gemeenschappen een verdrag tot stand te brengen met dezelfde grondstructuur als het E.E.G. bevoegdheids- en executieverdrag van 1968 (verdrag van Brussel), zoals in 1978 gewijzigd ter gelegenheid van de toetreding van Denemarken, Ierland en het Verenigd Koninkrijk. Het gewijzigde verdrag van Brussel is zoals bekend in werking getreden op 1 november 1986, de datum waarop de toetreding van Denemarken effectief werd. Het Verenigd Koninkrijk trad tot op 1 januari 1987 en Ierland op 1 juni 1988. In 1982 aangebrachte wijziging in verband met toetreding van Griekenland zijn nog niet in werking getreden. Toetredingsonderhandelingen met Portugal en Spanje staan nog voor de deur. Voordat het verdrag van Brussel tussen de E.G.-lidstaten zelf kon worden voltooid, is echter thans door het verdrag van Lugano een belangrijke opening tot stand gebracht voor export van de beginselen van dit verdrag naar andere staten. Aan de diplomatieke conferentie in Lugano namen alle E.V.A.-landen deel: Finland, Noorwegen, Oostenrijk, IJsland, Zweden en Zwitserland. Het verdrag van Lugano werd reeds op de dag van zijn totstandkoming ondertekend door tien van de achttien vertegenwoordigde landen (door België, Denemarken, Finland, Ierland, Italië, Luxemburg, Noorwegen, Portugal, Zweden en Zwitserland).

Parallelverdrag

Doel van de onderhandelingen was de totstandbrenging van een «parallelverdrag» naast het verdrag van Brussel, dat zo weinig mogelijk van laatstgenoemd verdrag zou moeten afwijken. Toetreding tot het verdrag van Brussel zelf door niet-leden van de E.G. was en is immers uitgesloten tengevolge van de omstandigheid dat het hier een Gemeenschapsinstrument betreft, gebaseerd op artikel 220 van het verdrag van Rome en voorzien van een protocol dat interpretatiebevoegdheid toekent aan het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen. De gevolgde constructie houdt in dat het verdrag van Brussel ongewijzigd blijft, maar dat daarnaast een nieuw, voor het overgrote deel daaraan gelijk verdrag is gekomen dat voor ondertekening openstaat voor alle twaalf landen van het ene statenblok en alle zes landen van het andere blok afzonderlijk. De E.G. en de E.V.A. zijn als zodanig niet formeel bij het verdrag van Lugano betrokken. Het verdrag van Lugano zal in werking treden drie maanden nadat slechts één staat van ieder blok het heeft geratificeerd (art. 61). De werking blijft uiteraard beperkt tot die eerste twee en tot de vervolgens toetredende staten, met dien verstande evenwel dat in de betrekkingen tussen bij het verdrag van Brussel aangesloten staten dit laatste verdrag in beginsel voorrang houdt (art. 54 ter).

Verschillen met het verdrag van Brussel

Tussen de beide verdragen bestaan geen grote verschillen. De belangrijkste inhoudelijke verschillen volgen hieronder.

Het advies van de Raad van State wordt niet openbaar gemaakt op grond van het bepaalde in artikel 25a, derde lid, onder b, van de Wet op de Raad van State.

1. Bijzondere bevoegdheid in arbeidzaken

Aan artikel 5 onder 1 is toegevoegd dat bij arbeidsovereenkomsten de plaats waar de verbintenis is uitgevoerd of moet worden uitgevoerd de plaats is waar de werknemer gewoonlijk zijn arbeid verricht of, wanneer het om verschillende landen gaat, de plaats waar zich de vestiging bevindt die de werknemer in dienst heeft genomen. Deze interpretatieve specificatie is in overeenstemming met uitspraken van het Hof van Justitie.

2. Samenloop vorderingen betreffende onroerend goed

Aan artikel 6 is een ten vierde toegevoegd, waarin is opgenomen dat bij samenloop tussen een persoonlijke en een zakenrechtelijke vordering betreffende een onroerend goed ook de persoonlijke vordering kan worden aangebracht bij de gerechten van de staat waar het onroerend goed is gelegen.

3. Huur van vakantiehuisjes

Vooraf naar aanleiding van het arrest van het Hof van Justitie in de zaak 241/83, NJ 1986, 208 met noot van J. C. Schultsz (Rösler vs Rottwinkel), is in artikel 16 onder 1 bepaald dat ten aanzien van huur van onroerend goed voor tijdelijk particulier gebruik voor ten hoogste zes maanden ook bevoegd is de rechter van de staat waar de verweerder woonplaats heeft, mits de huurder een natuurlijke persoon is en geen van de beide partijen woonplaats heeft in de staat waar het onroerend goed is gelegen. Protocol 1, artikel I ter, maakt hier echter een voorbehoud mogelijk.

4. Forumkeuze: handelsgebruiken en arbeidzaken

In artikel 17 is ten aanzien van de vorm van een overeenkomst tot aanwijzing van een andere bevoegde rechter de verwijzing naar de handelsgebruiken vervangen door een formulering die meer aansluit bij artikel 9 van het Weense koopverdrag 1980. Bovendien is een vijfde lid toegevoegd inhoudende dat forumkeuze bij arbeidsovereenkomsten alleen geldig is na het ontstaan van het geschil.

5. Litispendentie

In artikel 21, eerste lid, is bepaald dat bij litispentie het gerecht waarbij de zaak het laatst is aangebracht niet, zoals in het verdrag van Brussel, ambtshalve moet verwijzen, maar zijn uitspraak ambtshalve aanhoudt totdat de bevoegdheid van het gerecht waarbij de zaak het eerst is aangebracht, vaststaat.

6. Verhouding tot andere verdragen

In de artikelen 28, 54 ter en 57 is bepaald dat erkenning en tenuitvoerlegging van een beslissing soms ook mag worden geweigerd indien de op grond van een ander verdrag (bijv. het verdrag van Brussel) ingeroepen bevoegdheidsgrond verschilt van die van het verdrag van Lugano (men zie hierover in het bijzonder artikel 54 ter, derde lid), of indien het een verdrag over een bijzonder onderwerp betreft waarbij de aangezochte staat geen partij is (artikel 57, vierde lid).

7. Slotbepalingen

De slotbepalingen (artikelen 60 tot en met 68) wijken uiteraard sterk af van die van het verdrag van Brussel. De – zeer lichte – eisen voor inwerkingtreding kwam hierboven al ter sprake. Vermeldingswaard is verder nog artikel 62, eerste lid onder b, krachtens welke bepaling tot het verdrag van Lugano naast de staten die lid zijn van de Europese Gemeenschappen of van de Europese Vrijhandelsassociatie ook kunnen toetreden «derde» staten die daartoe door een verdragsluitende staat zijn uitgenodigd, mits alle andere verdragsluitende staten met die uitnodiging instemmen.

8. Zwitsers voorbehoud betreffende artikel 5 onder 1

In artikel 1 bis van Protocol 1 betreffende enkele onderwerpen van bevoegdheid, wijze van procederen en tenuitvoerlegging is, naast de in artikel I gehandhaafde «Luxemburgse clause», een Zwitsers voorbehoud opgenomen, inhoudende dat in dit land niet behoeven te worden erkend en tenuitvoergelegd beslissingen die in een andere verdragsluitende staat zijn gegeven alleen op basis van artikel 5 onder 1 van het verdrag van Lugano, indien de verweerder woonplaats heeft in Zwitserland. Dit voorbehoud is gemaakt in verband met artikel 59 van de Zwitserse federale grondwet, dat aan personen die woonplaats hebben in Zwitserland garandeert dat zij terzake van verbintenissen uit overeenkomst slechts voor de rechter in het desbetreffende kanton kunnen worden gedaagd. De Zwitserse regering wil deze middeleeuwse bepaling uit de grondwet verwijderen. Het voorbehoud kan dan worden ingetrokken, maar het verliest blijkens het derde lid zijn werking in ieder geval op 31 december 1999.

9. Eenvormige uitleg

Er is bij het verdrag een Protocol 2 betreffende de eenheid in de uitlegging van het verdrag; hierbij behoren ook twee bij het verdrag gevoegde verklaringen, een van de E.G.-landen en een van de E.V.A.-landen. Een en ander houdt in dat de gerechten in de diverse landen geacht worden «bij de toepassing en de uitlegging van dit verdrag naar behoren rekening te houden met» uitspraken betreffende dit verdrag van gerechten in de andere verdragsluitende staten; dat een systeem wordt ingesteld voor de uitwisseling van informatie betreffende uitspraken gegeven uit hoofde van het verdrag van Lugano én het verdrag van Brussel, met als «centrale instantie»: de griffier van het Hof van Justitie van de E.G.; en ten slotte dat er een permanent Comité wordt opgericht, bestaande uit «vertegenwoordigers» die door de verdragsluitende staten worden aangewezen, dat «van gedachten kan wisselen» over de werking van het verdrag en in het licht daarvan ook aanbevelingen kan doen tot herziening van het verdrag. De verklaringen houden in dat de regeringen van de twee blokken het «juist» achten dat het Hof van Justitie en de gerechten van de E.V.A.-landen «naar behoren rekening houden met» de jurisprudentie over het verdrag van Lugano respectievelijk met de jurisprudentie van het Hof en de gerechten van de E.G.-landen over het verdrag van Brussel.

10. Gelijkstelling van E.G.-besluiten met verdragen

Ten slotte is er een Protocol 3 betreffende de toepassing van artikel 57, waarin onder meer staat dat bepalingen in besluiten van de Instellingen van de E.G. gelijk worden gesteld met de in artikel 57, eerste lid,

van het verdrag bedoelde verdragen over bijzondere onderwerpen. De E.V.A.-landen hebben opname van deze bepaling (vgl. artikel 57, tweede lid, van het verdrag van Brussel) aanvaard, maar bij wijze van compromis is zij niet in het verdrag zelf, maar in een apart protocol is opgenomen.

Koninkrijkspositie

Goedkeuring wordt gevraagd voor het gehele Koninkrijk.

De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes

De Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken,
B.-J. M. van Voorst tot Voorst